

ФЕДЕРАЦІЯ ПРОФЕСІЙНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

м. Київ, майдан Незалежності, 2.

Адреса для листування: Федерація профспілок України, а/с 392, м. Київ, 01001

Тел. (044) 289-09-93, факс (044) 289-55-80. E-mail: fpsu@fpsu.org.ua. Код ЄДРПОУ 00014479

06.03.2019 № 06/01-15/183

№ _____

**Першому віце-прем'єр-міністру
України – міністру економічного
розвитку і торгівлі України
Кубіву С.І.**

**Про відновлення дії міждержавних
стандартів в Україні (ГОСТ)**

Шановний Степане Івановичу!

Федерація профспілок України звертається до Вас з проханням вжити необхідних заходів щодо вирішення проблемних питань, пов'язаних з порушенням прав працівників, зайнятих на роботах із шкідливими умовами праці, та потерпілих на виробництві, які виникли внаслідок необгрунтовано скасованих наказами ДП «УкрНДНЦ» (далі – Держстандарт) національних та міждержавних стандартів в Україні, що розроблені до 1992 року, які відносяться до Системи стандартів безпеки праці і на які є посилання в більшості чинних нормативно-правових актах з охорони праці, що обумовлює обов'язковість їх застосування, зокрема:

- ГОСТ 12.1.005-88 «Система стандартів безпеки праці (ССБП). Загальні санітарно-гігієнічні вимоги до повітря робочої зони» (далі – ГОСТ 12.1.005-88), скасованого наказом ДП "УкрНДНЦ" від 14 грудня 2015 року № 186, який остаточно втратив чинність 01 січня 2019 р. відповідно до наказу ДП "УкрНДНЦ" від 10.07.2017р. №169, яким було подовжено його дію;

- ГОСТ 12.0.003-74 «Система стандартів безпеки праці (ССБП). Небезпечні та шкідливі виробничі фактори. Класифікація» (далі - ГОСТ 12.0.003-74) скасованого наказом ДП "УкрНДНЦ" від 14 грудня 2015 року № 186, який остаточно втратив чинність 01 січня 2019 р. відповідно до наказу ДП "УкрНДНЦ" від 21.09.2017р. №291, яким було подовжено його дію.

Так, наприклад, скасування ГОСТ 12.0.003-74 «Система стандартів безпеки праці (ССБП). Небезпечні та шкідливі виробничі фактори. Класифікація» створює правові прогалини під час проведення розслідування нещасного випадку та оформлення за його результатами відповідного акту за формою Н-1, а саме розділу 6, в якому повинні зазначатися відомості про шкідливий або небезпечний фактор за якого стався нещасний випадок, значення якого наводяться відповідно до цього стандарту. Надання відповідного акту є підставою для призначення потерпілому розміру відшкодування шкоди, заподіяної йому внаслідок ушкодження його здоров'я або членам сім'ї працівника у разі його смерті, яке здійснюється Фондом соціального страхування України.

Скасування ГОСТ 12.1.005-88 «Система стандартів безпеки праці (ССБП). Загальні санітарно-гігієнічні вимоги до повітря робочої зони» не дає

можливості проводити в повному обсязі атестацію робочих місць за умовами праці в частині контролю показників мікроклімату та дослідження концентрації шкідливих речовин, та, як наслідок, забезпечити право працівників на передбачені законодавством пільги і компенсації, зокрема на пенсію за віком на пільгових умовах.

Нині в Україні відсутні нормативні документи у сфері санітарно-гігієнічних досліджень факторів виробничого середовища для проведення атестації робочих місць, які замінили б скасовані ГОСТи, зокрема ГОСТ12.1.005-88. Отже, в результаті зазначених дій ДП "УкрНДНЦ" за дорученням Мінекономрозвитку, склалася ситуація, коли роботодавці не мають змоги визначити шкідливі фактори на робочих місцях, а працівники, зайняті на роботах із шкідливими умовами праці, втрачають можливість отримувати пільги та компенсації, що надаються за результатами проведення атестації робочих місць.

Внаслідок втрати чинності ГОСТу 12.1.005-88 призупинили свою діяльність 83 лабораторії, атестовані Держпраці. Вони вимушені простоювати, оскільки не мають права надавати послуги підприємствам з проведення санітарно-гігієнічних досліджень факторів виробничого середовища та трудового процесу для атестації робочих місць.

Такі дії призвели до порушення законодавчих вимог:

- статей 43 та 46 Конституції України;
- статті 100 Кодексу законів про працю;
- статей 7 та 22 Закону України «Про охорону праці»;
- статті 13 Закону України «Про пенсійне забезпечення»;
- статті 7 і 8 Закону України «Про відпустки»;
- Порядку проведення атестації робочих місць за умовами праці, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.1992 № 442;
- Порядку проведення профмедоглядів працівників і діагностування профзахворювань, які здійснюються на підставі результатів вимірів концентрації шкідливих речовин у повітрі робочої зони.

Відповідно до частини третьої статті 157 КЗоП **стандарти**, технічні умови та інші нормативно-технічні документи на засоби праці і технологічні процеси повинні включати вимоги щодо охорони праці і погоджуватися з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони праці. Оскільки нормативно-правові акти з охорони праці відносяться до соціально-трудової сфери, то прийняття нових, внесення змін до діючих актів або їх скасування повинно проводитися за погодженням із соціальними партнерами. Такого погодження при скасуванні відповідних ГОСТів, які відносяться до Системи стандартів безпеки праці, проведено не було.

Скасування міждержавних стандартів в Україні, що розроблені до 1992 року без узгодження з профспілками, Мінсоцполітики, МОЗ і Держпраці пояснювалося виконанням Угоди про асоціацію з ЄС. Однак Угодою передбачено, що Україна поступово впроваджує звід Європейських стандартів (EN) як національні стандарти, зокрема гармонізовані європейські стандарти, добровільне застосування яких вважається таким, що відповідає вимогам законодавства, зазначеного у Додатку III до цієї Угоди. Одночасно з таким впровадженням Україна скасовує конфліктні національні стандарти, зокрема застосування міждержавних стандартів (GOST/ГОСТ), розроблених до 1992 року. Вищезазначені стандарти не є конфліктними, на цей час в нормативно-

правових актах з охорони праці є на них посилання, що обумовлює обов'язковість їх застосування. Крім того, одночасного впровадження гармонізованих європейських стандартів з національними стандартами України в цій сфері не відбулось. То ж, разом з порушенням законодавства України зі скасуванням цих стандартів залишається не виконаними і зобов'язання за Угодою, зокрема п.8 статті 56.

Усі ці негативні явища звужують зміст та обсяг конституційних прав працівників, сприяють підвищенню соціальної напруги, погіршенню здоров'я працівників і професійних захворювань.

На підставі вищезазначеного пропонуємо:

- відновити дію ГОСТів, які відносяться до Системи стандартів безпеки праці, зокрема 12.1.005-88 та 12.0.003-74;

- внести зміни до Програми робіт з національної стандартизації на 2019 рік щодо розроблення нових стандартів, гармонізованих з Європейськими стандартами (ISO, IEC, EN тощо) не порушуючи більш суворі та/або конкретні положення національних стандартів, які відносяться до Систем стандартів безпеки праці, законодавства про охорону праці та санітарного і епідеміологічного благополуччя населення. Визначити по цьому завданню розробником Комітет з питань гігієнічного регламентування Міністерства охорони здоров'я України відповідно до Положення про гігієнічну регламентацію та державну реєстрацію небезпечних факторів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13 червня 1995 № 420. Співвиконавцями цього завдання визначити Мінсоцполітики та Держпраці, з обов'язковим погодженням цих актів із профспілками та роботодавцями;

- створити постійно-діючі тристоронні робочі групи і провести узгоджувальні наради з порушених питань.

З повагою
Голова Федерації профспілок України

Г.В. Осовий